YUQORI SINF O'QUVCHILARI UCHUN INGLIZ TILI FANIDA INNOVATSION METODLARDAN FOYDALANISH USULLARI

Nasirova Vazira Xusenovna
Samarqand Davlat chet tillari instituti Xorijiy til va adabiyoti fakulteti 2-bosqich talabasi
vaziraoffical9626@gmail.com
N.N.Zubaydova
Ilmiy rahbar

Annotatsiya: Hozirgi kunda ingliz tili fanini o'rganish jarayonida texnologiyalardan foydalanish yaxshi natijalar bermoqda. Innovatsion ta'lim texnologiyalarning samaradorligi ularning ta'lim jarayonida to'g'ri va unumli foydalanilganidadir. Ushbu maqolada yuqori sinf o'quvchilariga ingliz tili fanini innovatsion metodlar va usullar orqali o'rgatish to'g'risida fikr yuritilgan.
Kalit so'zlar: innovatsiya, ingliz tili, interfaol usullar, pedagogik texnologiyalar, ta'lim gamifikatsiyasi, hisoblashli fikrlash, muammoli vaziyat yechimi.

Hammamizga ma'lumki, bugungi kunda ta'lim taraqqiyotida yangi yo'nalish – innovatsion faoliyat oldinga olib chiqildi. innovatsiyaning ta'lim tizimiga kirib kelishini o'qitishning bir necha xil shakllarida: ta'lim mazmunida, o'qitish metodlarida, dars shakli, o'qitish turlari, o'qitish vositalarida ko'rishimiz mumkin. O'qitish vositalariga innovatsiyani kirib kelishini dars jarayonida multimedia, elektron doskalar va boshqa vositalar bilan izohlaymiz. Jumladan, yuqori sinf o'quvchilari darslarida ingliz tilida Internet yordamida bir qator didaktik muammolarni hal qilish mumkin: global tarmoq materiallaridan foydalanib o'qish ko'nikma va malakalarini shakllantirish; maktab o'quvchilarining yozish qobiliyatini oshirish; talabalarning so'z boyligini toldirish; talabalarning ingliz tilini o'rganish motivatsiyasini shakllantirish. Bundan tashqari, bu ish maktab o'quvchilarining bilimini kengaytirish, ingliz tilida so'zlashadigan mamlakatlarda tengdoshlari bilan ishbilarmonlik munosabatlari va aloqalarini o'rnatish va qo'llab-quvvatlash uchun Internet-texnologiyalar imkoniyatlarini o'rganishga qaratilgan. Qo'shimcha qilib aytganda, hamma o'quvchilar ma'lumotni bir xil yoki bir xil tezlikda o'rgana olmaydi va saqlay olmaydi. Texnologiya - bu o'qituvchilar uchun o'quvchilarning tegishli ko'zdan kechirish qobiliyatlari uchun ma'lumotlarni o'zgartirish uchun ko'rsatmalarni farqlash imkoniyatidir. Texnologiyaga asoslangan metodlardan foydalanish talabalarga o'z tezligida ishlashga ham imkon beradi. Shuni aytish joizki, zamonaviy ta'limda yuksak texnologiyalarni samarali qo'llash orqali o'quvchilarimiz yetuk malakali kadrlar bo'lib yetishadilar va bu kabi kadrlarga bo'lgan ehtiyoj hozirgi kunda keskin oshib bormoqda.

O'qituvchining vazifasi har bir talaba uchun tilni amaliy o'zlashtirish uchun sharoit yaratish, har bir o'quvchiga o'z faolligini, ijodkorligini namoyish etishiga imkon beradigan shunday o'qitish usullarini tanlashdir, hamda chet tillarini o'rgatish jarayonida talabaning bilish faoliyatini faollashtirishdir. Hamkorlikda o'rganish, loyiha metodikasi, yangi axborot texologiyalaridan foydalanish, Internet-resurslar kabi zamonaviy pedagogik texnologiyalar o'quv jarayonida shaxsga yo'naltirilgan yondashuvni amalga oshirishga yordam beradi, o'quvchilarning qobiliyatlari, ularning o'rganish darajasini hisobga olgan holda o'qitishning individualizatsiyasi va farqlanishini ta'minlaydi. Chet tili darslarida kompyuterni o'rgatish dasturlari bilan ishlash shakllariga quyidagilar kiradi: so'z boyligini organish; talaffuz qilishni mashq qilish; dialogik va monologik nutqni o'rgatish; yozishni o'rgatish; grammatik hodisalarni ishlab

chiqish va boshqalar.

Yuqori sinf o’quvchilari uchun chet tilini yaxshi o’rganish, jumladan ular uchun ingliz tilining har bir ko’nikmalari (reading, writing, speaking, listening) ni o’rganish juda ham muhim va bugungi zamon talabi hisoblanadi. Chunki hozirgi kunda ingliz tili hammamiz uchun kerakli fanlardan biri. Ayniqsa, oliygohlarga o’qishga kirish uchun sertifikatga ega bo’lgan o’quvchilar uchun ko’plab imkoniyatlar mavjuddir. Bu orqali ko’pgina yuqori sinf o’quvchilarimiz oliygohlarga o’qishga kirishlari mumkin bo’ladi. Masalan, hozirda yurtimizda IELTS(International English Language teating System) yoki CEFR(Common European Framework of Reference for Languages) dan b2,c1 darajali sertifikatlarni qo’lga kiritgan o’quvchilarimiz, ing tili fanidan maksimal ballga ega bo’lishmoqda. Shuning uchun o’quvchilarimiz ayniqsa yuqori sinf o’quvchilarimiz uchun ingliz tili darslarini sifatli o’tish va o’quvchilar uchun fanni mukammal o’rgatish maqsadida darslarni innovatsion texnologiyalar orqali o’tkazish, o’quvchilarni tez va oson o’rganishlari uchun muhim rol o’ynaydi va bu orqali ularning dunyo qarashlari kengayadi, zamonaviy texnologik vositalar bilan ishlashni o’rganadilar, mustagil holda erkin fikr yuritadi, ta'lim o'quvchi-o'qituvchi, o'quvchi-o'quvchi hamkorligida olib boriladi va darsning samaradorligini oshirishga yordam beradi.

Chet tili darslarining o’tilishi jarayonida ilg’or pedagogik texnologiyalarni, interfaol, innovatsion usullardan, kommunikativ-axborot vositalaridan foydalanish talab qilinmoqda. Respublikamizda chet tilining o’qitilishi, chet tili o’qituvchilarining bilim va ko’nikmalarini baholashning tavsiyanomalari (CEFR) ga mos ravishda yangi usul va talablari ishlab chiqildi. Unga ko’ra umumta’lim maktablari va kasb-hunar kollejlari o’quvchilari uchun darsliklar yaratildi. Ushbu talablarga mos ravishda o’quv xonalari stendlar va yangi axborot kommunikativ texnikalar bilan jihozlandi. Til o’rganish va o’qitishda zamonaviy taxnologiyaning roli beqiyosdir. Texnologik vositalardan foydalanish chet tili o’rganishning har bir ko’nikma (o’qish, yozish, tinglab tushunish va gapirish)ida qo’l keladi. Masalan, tinglab tushunish uchun, albatta kompyuter, CD disklarsiz bu jarayonni amalga oshirish mumkin emas. Tinglab tushunish til o’rganishning eng muhim qismlaridan biridir. Shuningdek, o’quvchilarimizning tinglab tushunish ko’nikmalarini oshirishda dars vaqtida har xil podkastlar va videolar eshittirish va eshitib bo’lgandan keyin bu haqida bahs munozara olib borish metodi bu ko’nikmaning rivojlanishida muhim o’rinni egallaydi va bu orqali ular ko’plab yangiliklardan xabardor bo’lishadi, o’quvchilarning dunyo qarashlari kengayadi. Bu esa ularning yozish ko’nikmalarida mavzuga doir g’oya va misollar tuzishga yordam beradi. Bundan tashqari, gapirish ko’nikmasini rivojlantirish uchun darsda ingliz tilida yozilgan dunyo xabarlarini har xil jurnal yoki gazetalar orqali o’qib muhokama qilish juda ham yaxshi metodlardan biri hisoblanadi.

Bugungi kunda innavatsion ta’lim texnologiyalarining bir necha xil usullari mavjud. Ulardan darslarda mavzuni yoritishda keng va turli usullaridan foydalanilsa, darsning samaradorligi yuqori bo’ladi va o’quvchilrning darsga bo’lgan qiziqishlarining ortishi ham ta’minlanadi. Masalan, ta’lim jarayonida grafik organayzerlardan foydalanish mavzuni yoritishda, uni o’quvchilarga yetkazib berishda eng muhim vositalardan hisoblanadi. Bir mavzuni yoritishda bir necha xil grafik organayzerlardan foydalanish ham mumkin. Chet tilini o’qitishda grafik organayzerlardan foydalanib, mavzuga oid yangi so’zlarni, grammatik qoidalarni tushuntirish maqsadga muvofiqdir. Grafik organayzerlar orqali bular berilsa, yodda saqlanib qolishi ham oson bo’ladi. Bu kabi metodlarga ko’plab misollar keltirsh mumkin:

1.Ta'limning gamifikatsiyasi - Gamification of Learning

Ta'limni o'yinlashtirish - bu o'quv muhitida video o'yin dizayni va o'yin elementlaridan foydalangan holda o'quvchilarni o'rganishga undashga qaratilgan ta'lim yondashuvidir. Maqsad - o'quvchilarning qiziqishini

jalb qilish va ularni o'qishni davom ettirishga ilhomlantirish orqali zavq va qiziqishni maksimal darajada oshirish. Keng ma'noda o'yinlashtirish - bu o'yinlarni qiziqarli qiladigan va o'yinchilarni o'ynashni davom ettirishga undaydigan o'yinlarni o'z ichiga olgan elementlarni aniqlash jarayoni va xatti-harakatlarga ta'sir qilish uchun o'yindan tashqari kontekstda xuddi shu elementlardan foydalanish. Boshqacha qilib aytganda, gamifikatsiya - bu o'yindan tashqari vaziyatda o'yin elementlarini kiritish.

2. Hisoblashli fikrlash - Computational Thinking

Hisoblash fikrlash - fikrlash va muammolarni hal qilishda kuchli yondashuv. Bu katta muammolarni kichikroqlarga bo'lish (parchalanish), ularning o'tmishda hal qilingan muammolar bilan qanday bog'liqligini aniqlash (naqshni aniqlash), ahamiyatsiz tafsilotlarni chetga surish (abstraksiya - ajratish), erishish uchun zarur bo'lgan qadamlarni aniqlash va ishlab chiqishni o'z ichiga oladi. yechim (algoritmlar) va bu bosqichlarni takomillashtirish (disk raskadrovka - kompyuter dasturida xatolarni topish va hal qilish jarayoni.). Bunday hisoblash fikrlash ko'nikmalari hayotning ko'p jabhalarida qimmatli bo'lishi mumkin: retsept yozishdan tortib, sevimli taomni do'stlar bilan bo'lishish, bayram yoki ekspeditsiyani rejalashtirish, kasallik epidemiyasi kabi qiyin muammoni hal qilish uchun ilmiy guruhni jalb qilish. Maqsad bolalarni muammolarni hal qilish uchun tuzilishga o'rgatishdir. Hisoblash tafakkurini matematika, fan va san’atning bir qismi sifatida yoki boshqa sharoitlarda o‘rgatish mumkin. Maqsad nafaqat bolalarni kompyuter kaderlari bo'lishga undash, balki ularga hayotlarining barcha jabhalarida murakkab muammolarni hal qilish imkonini beradigan fikrlash san'atini egallashdir.

3. Muammoli vaziyat yechimi - Creative Problem Solving

Bu usul o’quvchilarga muammoga qay tarzda tez va oson yechim berishni o’rgatadi. Buni qo'llash uchun hikoyaning boshlanishi o'qib beriladi. Qanday yakun topishi o'quvchilar hukmiga havola qilinadi.

4. "Miya halqasi" texnologiyasi. Sinflar uchun juda mos keladigan, o’quvchilarning til o’rganishlari uchun kerakli hisoblanadi. Turlarning mazmuni mutlaqo xilma-xil bo'lishi mukmin va shu bo'limlarda lug'at, grammatik, o' qishni, tinglash va yozishni o'zichiga oladi.

Xulosa qilib aytganda, Ingliz tili darslarida innovatsion usullarni qo'llash natijasida o'quvchilarning ayniqsa, yuqori sinf o’quvchilarimizning bilim olishlari uchun ko’plab yengilliklar va afzalliklarni ko’rishimiz mumkin. Jumladan bu orqali ularning mantiqiy fikrlash qobiliyatlari rivojlanadi, nutqi ravonlashadi, tez va to'g'ri javob berish va boshqa shu kabi malakalar shakllanadi. Bunday usullar va qiziqarli innovatsion metodlar o'quvchida bilimga ishtiyoq uyg'otadi. O'quvchi darslarga puxta hozirlik ko’rishga intiladi, hamda hozira zamon talabi bo’lgan innovatsion texnologik vosital bilan ishlash ko’nikmalari shakllanadi. Bu esa o'quvchilarni ta'lim jarayonining faol sub'yektlariga aylantiradi. Ta'lim tizimi o'z oldiga erkin fikrlovchi, barkamol, yetuk shaxsni tarbiyalashni vazifa qilib qo'yar ekan, kelgusida biz bo'lajak o'qituvchilar kelajak avlodga innovatsion texnologiyalardan samarali foydalanish yo'llarini yanada mukammalroq ishlab chiqshimizimiz bilan o' z xissamizni qo 'shishimiz mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Отабоева, М. Р. Chet tilini o’qitishda zamonaviy innovatsion texnologiyalaridan foydalanish va uning samaradorligi / М. Р. Отабоева. — Текст : непосредственный // Молодой ученый. — 2017
2. Harmer J. The Practice of English Language Teaching. - London., 2001.
3. https://en.m.wikipedia.org/wiki/Computational_learning_theory
4. https://en.wikipedia.org/wiki/Gamification_of_learning